

Herdenking Leendert Ginjaar

30 september 2003

Op 18 september jongstleden ontvingen wij het bericht van het plotselinge overlijden van Leendert Ginjaar op de leeftijd van 75 jaar. Hij maakte bijna 22 jaar deel uit van deze Kamer, van 1981 tot 2003. Het in kort bestek geven van een overzicht van de politieke en bestuurlijke activiteiten van Leendert Ginjaar is geen eenvoudige opgave. Deze activiteiten beslaan niet alleen een lange reeks van jaren, maar omvatten ook een enorm werkterrein, passend bij zijn brede deskundigheid en interesse.

Na de start van zijn loopbaan als chemicus en later als directeur van TNO begon zijn politieke carrière in 1971. Hij was lid van provinciale staten van Zuid-Holland, van 1971 tot 1977. Aansluitend was hij tot 1981 minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne in het eerste kabinet-Van Agt. Na zijn ministerschap trad hij toe tot de VVD-fractie in deze Kamer en hij zou volksvertegenwoordiger blijven tot juni jongstleden. Gedurende die periode vervulde hij daarnaast een immens aantal publieke en bestuurlijke functies, waaronder het voorzitterschap van de Gezondheidsraad en van de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne. Hij was tevens voorzitter van het college van bestuur van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Binnen de VVD, de partij waarmee hij zich zo intens verbonden voelde, bekleedde hij een groot aantal partijpolitieke functies door de jaren heen. Van afdelingsvoorzitter in Rijswijk, fractievoorzitter in de staten van Zuid-Holland, lid van het dagelijks bestuur van de partij, partijvoorzitter gedurende vijf jaar tot vice-fractievoorzitter en fractievoorzitter hier in de Senaat. Het erelidmaatschap van de VVD, dat de partij hem in 1998 toekende, was een passende bekroning van zijn partijloopbaan en werd door hem ook bijzonder gekoesterd.

Als bestuurder en politicus, die zoveel functies opeenvolgend en soms tegelijkertijd vervulde, was Leendert Ginjaar een meester in het scheiden en onderscheiden van zijn verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Dat hij die kunst ook beheerste in zijn directe persoonlijke relaties mag wel blijken uit het feit dat het gedurende zijn periode in deze Kamer ten minste vier keer is voorgekomen dat senator Ginjaar het woord voerde en vragen stelde aan het kabinet met achter de regeringstafel de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, mevrouw Ginjaar-Maas.

Het onderscheiden van rollen en verantwoordelijkheden was Leendert Ginjaar op het lijf geschreven. Bovendien ging hij zijn verantwoordelijkheid, zoals hij die zag, niet uit de weg. Dat heeft soms geleid tot het nemen van moeilijke beslissingen, bijvoorbeeld in zijn rol als partijvoorzitter ten tijde van de kabinetscrisis ten gevolge van het reiskostenforfait en de daarop volgende politieke leiderschapswisseling binnen de VVD. Hoewel hij geen moeite had om de verschillende rollen waarin hij werkte en bestuurde te onderscheiden, was hij tegelijk bij uitstek de politicus die zocht naar samenhang tussen verschillende beleidsterreinen. In zijn functies als voorzitter van de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne en van de Gezondheidsraad zocht hij naar een gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke problemen. Ook in zijn ministerschap kenmerkte hij zich hierdoor.

Algemeen staat Leendert Ginjaar te boek als de eerste minister die in ons land een integrale aanpak ontwikkelde voor de verbetering van het milieu. Zo stond hij onder andere aan de wieg van de MER, de milieueffectrapportage, en een groot aantal wetten die een samenhangende aanpak van de milieuproblematiek beoogden. Ook het aanbrengen van de bekende educatieve teksten op sigarettapakjes en in tabaksreclames is in zijn periode geïntroduceerd. Tijdens zijn kabinetsperiode en onder zijn met minister Job de Ruiter gedeelde verantwoordelijkheid kwam de Wet afbreking zwangerschap tot stand na een lange periode van maatschappelijke en politieke discussie.

Gedurende zijn periode als fractievoorzitter in de Eerste Kamer heeft de discussie over en de verwerping van de Referendumwet tot veel publieke aandacht en emotie geleid. Dat ook Leendert Ginjaar deze gebeurtenis niet zonder emotie beleefde, moge blijken uit de krantenkoppen van die dagen, die melding maakten van het feit dat hij "ontplofte" tijdens de discussies in de fractie over dit onderwerp. Mogelijk was hier sprake van journalistieke uitvergroting, maar het geeft ook aan dat hij zich als fractievoorzitter enerzijds verantwoordelijk voelde voor het bieden van steun aan het kabinet. Anderzijds, en dat betoogde hij ook, was zijn inzet om steeds ruimte te bieden aan de leden om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en op basis daarvan hun eigen opvattingen uit te dragen. De liberaal Leendert Ginjaar is hiermee ten voeten uit getekend.

De laatste keer dat Leendert Ginjaar in deze Kamer het woord voerde was op 3 juni jongstleden. Hij sprak namens alle vertrekkende leden de Kamer en de voorzitter nog eenmaal toe. Hij nam de vrijheid geheel op persoonlijke titel een beschouwing te geven op het werk en de functie van de Eerste Kamer. De door hem geplaatste accenten op het specifieke karakter van de Senaat getuigden van een grote liefde voor het werk en van een warme belangstelling voor de mensen die hier werken, leden en medewerkers. Zonder twijfel was die beleving wederzijds. Het bericht van het plotselinge overlijden van Leendert Ginjaar is door de leden van deze Kamer, maar ook door de medewerkers met ontroering ontvangen. Een wijze man is heengegaan. De Eerste Kamer is hem veel dank verschuldigd voor al zijn werk door de jaren heen. Onze gevoelens van deelneming gaan uit naar zijn echtgenote en zijn familieleden die zo plotseling geconfronteerd werden met dit grote verlies.